

abeceedar

Ingrijit de
Emil Giurgiuca
și
George Boldea

Elegia viorii

Până 'n zori a plâns vioara mea:
Cine oare-ascuns a plâns în ea?
Cine și-a purtat pe coarde alb arcuș?

Până 'n zori a plâns ca un susur,
Ca o apă ce sfăramă stele, . . .
Ca un țipăt de cocor întârziat,
Ca un vânt isbindu-se 'n vintrele.

Cine oare-ascuns a plâns în ea?

Poate eu am plâns în vr'un amurg,
Cine știe 'n care-amurg îndepărtat, . . .
Cine știe 'n care-amurg de ape sure
Și de albul lunii pline luminat!

Plânsu-mi, poate, fulg — s'a aninat
De fuiorul răzelor de lună,
Dar azi noapte 'n geam mi-a tremurat,
Presimțind în spații vr'o furtună:

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Strecurat cu raza unei stele,
Ca pe-un fir răzleț de alb arcuș,
Și-a făcut pe coarde — alunecuș,
Picurând rostiri viorii mele.

G. Bobei

Bătrânețe

În amfiteatrul cu pereții galbeni, cu lămpile înegrite de praf, ca niște ațe de paijen, în a căror vârf s'a oprit pentru totdeauna o gânganie uriașă, lăsând să-i atârne picioarele, se dă examen în scris la limba română.

E atât de mare această sală, încât, intrând în ea, ești ispitit să te oprești la ușă și să hăulești, fiind sigur că ecoul îți va răspunde.

Studentii, respirați printre bănci, scriu grăbiți. Unii, stând strâmb, par că ar vrea să-și ghemuiască sub bănci întreg corpul, se uită pe furiș la vecini.

Câțiva din primele bănci, au scris caligrafic titlul lucrării, au dat hârtia la o parte și, după ce s'au convins, că din pământ nu le poate veni nici un ajutor, și-au proptit capul în palme și se uită melancolici în tavan.

Studentele telegrafiază cu sugativa și își caută prin sân.

În sală se lasă o liniște grea, apăsătoare; se aude alergatul penițelor scrijelând hârtia. Când huruitul vreunei trăsuri umple sala, străbat șoapte inzistente, mototoliri de foi, care se înghesuie desperate în ascunzători de ocazie; apoi sgomotul se depărtează, iar în urmă-i rămân, în sala mare ici, colo, câte o șoaptă întârziată, un „pst” slab, disperat.

— Mai sunt treizeci de minute! anunță profesorul dela catedră.

Cu spatele cât ușa, cu un cap imens, crescut pe margini cu păr zburlit, argintiu, cu ochii mici ascunși sub genele stufoase, ca două găuri de șarpe în tufă, profesorul, stând la catedră și supraveghind sala mare în for-

mă de amfiteatru, pare un paianjen uriaș, pândind muștele prinse în pânza lui. Ronțăind, ca și cum ar avea ceva în gură, se uită încruntat și își mușcă buza de jos.

È supărat că, cu toată morala făcută la începutul examenului, a observat multe lucruri suspecte.

Acum însă, se pare că și-au luat seama și se potolesc. Profesorul se plictisește.

Afară soarele de apus intră sub nori, o perdea de amurg inundă sala.

Penițele sgârâe obosite. Te cuprinde somnul.

Profesorul își proptește capul în cealaltă palmă și cască lung: „au”!

Dar în aceeași clipă observă o mișcare neobișnuită și sare ca ars:

— Ce-i acolo?

Se coboară dela catedră și se urcă până sus, în fundul sălii. Stă o clipă acolo măsurând sala cu ochi de inchizitor, apoi pornește înapoi apăsât, ca și cum ar avea o țintă fixă și, deodată, se întoarce pe loc cu tot colosul corpului său și surprinde pe o studentă vârind o foaie în sân.

— Stai! strigă profesorul atât de tare, că ține fereștile.

Un student pipernicit dintr'un colț își șterge penița, apoi rămâne așa, cu gura deschisă și cu penița implantată în foaia stampilată.

Undeva, cade, sub bănci, un caet mare, greu ca un bulgăr de pământ pe un sicriu.

Profesorul ia lucrarea studentei, o rupe și asvârle bucățile pe catedră.

Studenta se ridică, vrea să spună ceva, dar, văzându-i chipul fioros, recade pe bancă.

— Dom . . . dom . . . ! silabisește ea.

— Saprستي de țara asta, zice profesorul, urcându-se pe catedră.

— Iată, mai repet încă odată, să nu mai prind pe cineva că-mi umblă cu, . . . cu . . . lucruri de astea că-l dau afară și aduc cazul înaintea consiliului disciplinar al Facultății. Ce Dumnezeu! N'aveți nici un pic de rușine! Doar sunteți oameni mari.

Din sală se ridică o studentă din anul întâi, subțirică, blondă cu părul împletit în două coade lungi atâr-nate pe piept, se uită năucită în jur, de par'că s'ar deștepta într'un loc necunoscut. Clipește din gene gata să plângă.

Iese din bancă, dar, cum podeaua scârțâie sub picioare, se oprește; apoi încet, încet, sperindu-se de sune-tul propriilor ei pași, se aproprie de catedră; palidă cu ochii fiși de par'că s'ar duce la moarte.

— Domnule profesor eu, . . . eu . . . voiam . . . uitaji-vă . .

Profesorul se uită spre ușă. Bate darabana pe masă.

— Domnule profesor, . . . examen . . . pierd . . . pierd, . . . bursă, . . . tata . . . ! aude el printre sughijuri de plâns.

— N'ai plecat domnișoară? îi zice, într'un târziu, fără să se uite la ea.

Studenta se duce spre ușă, clătînându-se. Deodată se întoarce înapoi, repede ca și cum ar vrea să se arunce la profesor și, fără să spună o vorbă, se așează pe podiu, hohotind de plâns.

Plictisit de scena asta, care i se pare că ține prea mult, profesorul se scoală dela catedră, mormăind ceva în barbă și merge la fereastră. Se uită o clipă la clădirea de peste drum, nervos, abia reținându-se să nu se întoarcă spre clasă și să isbucnească:

Privirile îi alunecă spre un stol de păsărele ca niște bulgări de cenușe, lipiți, de firele de telegraf.

Un olog se oprește pe trotuarul de peste drum, în fața profesorului. Ștergându-și nădușala cu mâneca hainei, îl învâluie într'o privire pustie. Iși ia piciorul de fier, îl învârte, îl lovește de pământ și după ce scuipe în palme, se opintește mai departe, târîndu-se ca un vierme strivit.

Vuetul oraşului începe să se piardă, un claxon sună undeva prelung, singur . . .

Struna întinsă din sufletul profesorului se descordează pe nesimţite.

Câteva vedenii fugare, hârburi dintr'o copilărie risipită înainte de vreme, luminate de un chip surâzător de fată, i se opresc o clipă înainte, ca un tablou cinematografic.

Clasă, studenţi şi casele de peste drum, toate se cufundă, parcă într'o apă lină, incoloră; îl cuprinde o simţire vagă de micime, de zădărnicie. Din adâncul fiinţei lui iese la iveală acel „de ce“? chinuitor, pe care infinitul îl asvârle omului în faţă, când vrea să se desprindă de ţărână.

În sală se aprind luminile. Profesorul se întoarce spre catedră. Studenta e tot acolo: şade cu coatele propătite pe genunchi, cu faţa înmormântată în palme şi, printre degete, îi curg lacrimile şiroaie.

Poartă un sweater gălbui, care-i scoate în relief omoplaţii slabi, înfăţişarea-i minusculă de pisică plouată.

Profesorul se reazimă de pervazul fereştii, îşi dă puţin capul într'o parte şi o priveşte mult . . . fără ură, . . . fără necaz . . .

În liniştea amurgului încep să cânte clopotele, rar, melancolic, ca un cântec îndepărtat, vechiu.

— Ei, -- zice deodată, profesorul, — du-te şi scrie şi Dta!

Studenta se scoală încet, cu înfăţişarea de copil iertat şi porneşte spre bancă

— N'ai hârtie?!

Ea se opreşte. Pe coridor sună strident clopoţelul de ieşire.

— Mai staţi, nu vă mişcaţi, aveţi vreme!

Profesorul se urcă pe întâia treaptă a amfiteatrului, se uită la stânga, la dreapta şi, cu un aer nespus de îmbătrânit, întreabă:

— Dlor, care aveţi o coală de hârtie!?

Pavel Dan

BCC Cluj / Central University Library Cluj

Moarte

*Osândiţi în umbre toţi,
Poposim pe ţarmuri ude.
Soarele să-l prinzi de roţi
Vrei. Şi fuge şi n'audă.*

*Trup ceţos. Atât de sprinten
Ieri, (azi mai uşor e parca),
Roagă norilor o barcă
Agăţată'n roşu pinten.*

*Fuge. Şi fugim cu ea.
Apele cu bani cochizi
Sună peste tălpi de stea
Fugi de ieniceri pieriţi.*

*Toţi necunoscuţi. Şi singuri.
Nu mai e nici plâns. Doar zece
Palide (din soare) linguri
Le mai vin. Incolo, — rece.*

E. Jebeleanu

Senior de ceaşcă

*În evul sur (Domn Dagobert),
Lucia un principe incert.
Cu ochi de ape şi victorii,
Calm braţu'n şold în unghiu de glorii.*

*Treaz, părul fân de stele muşcă.
La cizme, de cocoşi albi creste.
(Zăresc din turn sărind neveste,
Să moară lângă piept şi puşcă).*

*El reteza cu brațul drept
Floarea din stânga, de sub piept,
Și-o arunca peste oblânc
Cu ochiul drept pe sânul stâng.*

*(Calul de ghiată și tăcere
Săltând prin burguri blestemate,
Cu-o fugă'n dinți și cu-o muiere
Cu deltă de lalea, pe spate.)*

*Mari degete de ornic gene
Priviau și fecioriau isvoare.
Dar ochii scoici clipind alene,
Se răsturnau, plutind, fecioare.*

*Văd timp de bătălii. Leat mediu.
Cu alții'n fier și'n gânduri grave,
Dădu și prințul un asediu,
Pe undeva, prin mlaștini slave.*

*Re'ntors în timp pribeag, Schimbat.
Prințul sluțit în bătălie.*

*Sfârșitu — acesta nu l-am dat.
El plânge'n smalt și'n veșnicie.*

E. Jebeleanu

Schimbarea la față a morții

Întru început e creștere și formă. Conținuturile se multiplică, desfășurându-și, prin tulpinele formelor, esențele distilate. Ascensiunea sevei vitale, determinată de destinul ei immanent, trece hotare, înfrânge piedeci, pe linia de condensare a conținuturilor, a căror eflorescență de sfârșit de drum este forma. Formă înseamnă început de împlinire. Împlinirea se realizează în cercuri concentrice, al căror punct unificator este unicitatea integrală a vieții. Împlinire desăvârșită nu există decât în forma supremă a morții.

Formele, înțelese aci ca expresii interioare, sunt manifestările împlinirilor, pe care le considerăm vârste sufletești, cu ferestrele deschise spre ceea ce va să vină. Iată de ce am spus că forma este un început de împlinire. Pe lângă aceste forme, concrescute cu esențialitatea vieții și care, prin tremurul fecund și cristalizator al împlinirilor, se varsă una într'alta, există formele exterioare, lipsite de fluidul animator.

Cântecul vieții începe dincolo de cadrul formelor exterioare. Este o creștere verticală din adâncimi spre lumină. Devine pur și străveziu numai după ce străbate vârste și forme. Privit sub acest unghi, care este însuși unghiul realității, considerată din interior spre exterior, sfârșitul lui este larg și cuprinzător, culminând în octava supremă a spiritualizării vieții, în forma ei cosmică, în moarte.

Acolo începe liniștea mare, liniștea lumii, liniștea creatoare!

Peisagiul vieții cosmice, în infinita lui unduire de forme și colori, urmează calea larg deschisă a împlinirilor, luminată de conștiința trecerii și a noutății. Nimic nu se repetă în dansul exuberant al vieții, care sfârșește fatal, dar înălțător, în forma apollinică a morții. Polaritatea moarte-viață sau dionysianism-apollinism sunt aici fețele unei realități unice, care se pătrund și se largesc în virtutea legăturilor imanente. Numai pentru ochii rătăciți pe oglinzi orizontale, fascinați de superficialitatea comodității de cuget, unitatea inițială se fragmentează, devine parte, stingându-și individualitatea în turnul uscat al izolării, unde domină statica inebriabilă a contrastelor.

Continuitatea de creștere și organizare în linia verticalismului interior este trăsătura esențială a vieții. Dinamica acestui proces depășește sistemul, îi sparge fruntăriile, refuzând orice tendință de închistare și constrân-

gere, care duce la osificarea și anchilozarea conținuturilor. Cadrul sterp și gol este tot ce poate fi mai distanțat de viață.

Viața este tumult reținut, ram ce se clatină pe loc vuet de lumină care străbate universul pentru a-l înflori, nu din porunca unei puteri exterioare ei, ci din intenționalitatea ei adâncă și imediată, din gestul ei generos și primitiv, simplu în complexitatea lui de început, care încălzește și entuziazmează, se risipește și se adună în forme curgătoare. În această devenire temporică, concretă și plastică, viața se definește în forme suitoare, se articulează, deschizând porțile desăvârșirii în moarte.

Poate Budha, admirând schimbarea la față a vegetației indice, a ajuns la confundarea insului cu planta, creind religia liniștirii în moarte.

Prin analogie cu flora tropicală, unde vegetalul izolat, după expresia lui Keyserling, este o abstracțiune față, de totalitatea configurată în păduri, care cresc și se transformă în chip miraculos: proteic, — schimbarea continuă și întregitoare a formelor vitale se vizualizează, fără a se spațializa însă, devine intuiție, viziune.

Conștiința de sine se intensifică, cadrul se lărgeste, iar perspectiva nu mai e nici rațională, nici irațională. devine mitică.

Atunci poemul vieții crește, se coace și se implinește în poemul morții.

Grigore Popa

Arhanghel nou

Arhanghel nou, pe scutul tău etern
Du-mi viața 'n vis, ca o povoară caldă
Și pacea îngerilor singular o scaldă
Cu aripi înălbite, în care cern

Polen subtil ca fulgii de zăpadă.
Cu sabia-ți plivește 'n vise șterse
S'ascult în mine clipele inverse
Intern și inocent cum prind să cadă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Singurătatea mea o vreau în mine,
Ca pe o dulce pace îngerească —
Tu 'ncrustă-mi frăgezimea ta în vine,
Ca 'n visul meu cu îngeri calzi să crească.

C. S. Anderco

Autohtonismul în literatura noastră

Literatura românească nu se poate contesta că a suferit influențe ce i-au imprimat aspectele. Desigur că pentru început inspirația prinsă de peste hotare avea un rost și o explicație Strânși, pe de o parte, în cleștele culturii polone și, pe de alta, a literaturii cu abisuri psihologice din Rusia, era normal să căutăm undeva orientarea. Franța a fost colonia inspirațiilor noastre. Și a mers mână în mână cu această îndrumare, poposind abia târziu la noi, odată cu „Sămănătorul” și „Viața Românească”. Poporanismul și preocuparea de eternizare a specificului național au probleme ce au agitat o generație de scriitori. Fără îndoială că un Șt. O. Iosif, plămădit în vârtejul sufletesc în care viețuia poporul român înainte de război, un O. Goga identificând în poezie un ideal politic, au contribuit prin *Luceafărul* să netezească drumul pe care avea să se desvolte literatura românească.

Aceste eforturi desperate, mănate către același scop, au smuls din mirajul admirativ al occidentului, puterea de creație scriitorilor, plantând-o în pământ românesc. Această orientare nouă, căreia i-l datorim pe D. Zamfirescu, pe Sandu-Aldeu, M. Sadoveanu și alte puternice spirite creatoare, era hrănită de idealul politic. Psihologia autohtonului a stârnit reacțiunea, a nivelat-o. Și acest izvor veșnic proaspăt a dat literaturii acel aspect românesc, cu miros de sevă ce i-a putut statornici individualitatea. Literatura noastră a căpătat astfel nuanțele sale, a prins să trăiască prin sine și cu gân duri dela sine.

Cu această tradiție literatura postbelică a căutat să deschidă drumuri noi. Și după ce am admirat fresca

din „Pădurea spânzuraților și „lon“, unde două lumi, deopotrivă oglindind viața românească, erau țesute pe acelaș chenar concepțional, ne-am trezit în fața unei literaturi noi. O literatură pe care n'am înțeles-o în cadrul spiritual românesc. De la „Intunecare“, Cezar Petrescu pornește să studieze în „Simfonia fantastică“ un suflet maladiv. Acest freudism este sărac în țara noastră, Fiindcă sufletul românesc n'a ajuns la acea spumegare de vitalitate care să-i vlăguiască viața. Socotim deci că freudism în literatura noastră e o importanță lipsită de obiect. Dealtfel literatura iscată de acest curent n'a dat rezultate. Astfel L. Rebreanu se trudește să ne dea în „Ciuleandra“ psihologia unui Puiu nebun, despre care nici acum, după atâția ani, nu știm de ce a omorât-o pe Mădălina.

Și toată truda a rămas zadarnică.

Vântul acesta al inspirației din domenii străine după ce a plecat multe talente și a istovit muncă, a încetat brusc. Zădărnicia acestor încercări ar putea să o confirme și cel din urmă editor. Poate că și aceasta a fost o necesitate, a fost un domeniu de evadare care n'a dat însă rezultate. Intoarcerea către noi, își deschide astăzi puternic plămâni. Respirația din atmosfera autohtonă este adâncă și reconfortantă. Acesta este aspectul literaturii de azi. Imperativul întoarcerii către noi pentru a putea pătrunde în viața literaturii universale, se impune. Literatura o confirmă. „Răscoala“ este psihologia țărănească înghemuită, ca studiu de cercetare, în dragostea de pământ. Ultimele romane ale lui Stere, deși acțiunea se petrece în tundra îndepărtată, poartă în ele un suflet românesc ce colorează peisagiul înghețat în atmosfera grea din „Patul lui Procust“ al lui Camil Petrescu plutește acel nedefinit bucureștean, în care se găsesc aspecte de grotesc și lasciv.

Astfel specificul românesc își găsește din nou condei pentru eternizare. Este singura posibilitate de îmbogățire a literaturii românești, care, după etapa împrumuturilor, a început să trăiască din viața dăruită de tradiția sa.

Gelu Mărculescu

~~BCU Cluj / Central University Libr~~

Observație

Cele două elemente de existență: siguranța existenței cotidiene și o altă siguranță, mai acut necesară, cea privitoare la viața spirituală, lipsesc celor mai mulți dintre tineri. De aici, căutarea agitată și chinuitor sterilă la început, resignarea în balta măloasă a unei existențe subumane, apoi. La această problemă de viață spirituală mai întâi, materială în al doilea rând, tinerețea din ultimul timp aduce soluții parțiale, inadeguate, ineficace. Împărțită în categorii politico-sociale (tineri de stânga și de dreapta), ea dă soluții ce privesc existența material-socială, unei probleme cu precădere spirituală.

Un popor, a cărui incapacitate de trăire a înaltelor valori pe planul spiritualității gratuite, desrobite de scop utilitarist, e inutil să o dovedim, a aruncat dictonul: „*Primum vivere, deinde philosophari*“. Burghez dicton și cu neputință de aplicat omului modern! Pentru latin *vivere* este viața animalică, deplină satisfacție a ei. Aceasta e primordial în existență. După care, dacă e cu puțință, omul poate face și puțină filosofie, cu condițiunea, exprimată în preferința pe care ordinea o indică să nu turbure pe acest esențial *vivere* (Câte dictoane de aceeași pastă nu oferă tezaurul de înțelepciune pedestră a latinului. Amintesc pe „*Rem tene . . .*“ al lui Cato).

Aplicați, acum, omului modern dictonul și descoperiți-i valoarea meschină. Odată cu aceasta, ați descoperit valoarea tot atât de meschină a soluțiunii propuse de tineretul de ambe tabere.

Destinul omului modern, cu pântecul îndestulat sau nu, încadrat într'o ordine sau într'alta, este acelaș; să se agite pe o frânghie la ale cărei capete stau imbecilizarea de-o parte, desperarea de cealaltă. Fără siguranța interioară, care să-i satisfacă cele mai ascuțite nedumeriri și chinuri spirituale, fără reprezentarea unei ordine cosmice, în

care omul să se simtă rostuit, fără lumina care să-i scalde sufletul și să i-l potolească de durerile căutării zadarnice, această nenorocită creatură, care e omul modern, nu-și va găsi scăparea decât în nepăsarea imbecilității sau în sinucidere. În neant, cu un cuvânt, fiindcă termenii sunt, spiritualicește, sinonimi. Generației postbelice nu-i lipsește atât pâinea, sau nu aceasta în primul rând, cât Dumnezeu. Lipsa acestuia îi face viața agitată haotic și steril. Incercările de satisfacere a acestei arzătoare căutări de liman spiritual, făcute după războiu, n'au avut și nu puteau avea decât rezultate literare superficiale, însoțite de prea mult scandal publicistic.

Pentru omul modern vivere și philosophari sunt fenomene ce se implică necesar, coexistă. Viețuirea, purtată pe amândouă flamurile (carnal și spiritual) cere o ordine interioară oferită sau trudnic găsită, care să o explice și să o justifice. Fără aceasta ea nu e, uman, posibilă. Mai mult. Teoretic, philosophari condiționează pe vivere. În acest plan cugetând, s'ar putea chiar spune: Primum philosophari, deinde vivere.

Gândiți-vă la cinstea rodnic creatoare a generației acesteia, la înălțimea și tăria ei spirituală, la puterea de asceză și rezistență împotriva greutăților materiale, dacă ar fi luminată interior de acea unică siguranță, diriguitoare în viață, liniștitoare în moarte.

Din nenorocire, tinerimea actuală bălăcește sgomotos în politico-social. Printr'o pedestră și foarte latină aplicație a dictonului mai sus amintit, aplicație care e în acelaș timp o grosolană substituție, tinerii de stânga înlocuesc nevoia unei străluminări interioare cu visul săturării universale a flămânzilor seculari, ce apoteozează burta, dându-i loc printre astre.

O mistică materialistă, bizară și fără precedent.

Printr'o asemănătoare substituție a spiritualului, prin social, tinerii de dreapta fac dintr'o ordine terestră exterioră un ideal suficient să rezolve problema generației lor.

Trist e că, prin această dureroasă „*trahison des jeuns*”, această problemă rămâne, sub latura ei spirituală, fără răspuns.

În cămași roșii, negre, verzi sau mai știu eu cum, tinerii nu vor trăi o altă viață sufletească.

Cu ele afară din pantaloni, tot atât de puțin.

G. Guțu

Carnet

De nu știu câți mulți ani, verile reîntorc la Vălenii de Munte, o universitate liniștită, un învățământ patriarhal. La umbra unui zid de mănăstire, între pădure și cer, acolo se oficiază, ctitorit de *Nicolae Iorga*, un frumos cult spiritului românesc, rodit pe pragul veacurilor și contemplat acum în noui moduri. Coapte de soare, verile scutură la universitatea aceea, în fiecare an, spicele altor idei peste pământul din toate provinciile, pe care ascultătorii îl au în ei adus de acasă. Se face acolo o operă de beneficiu pentru intelectual, un premiu pentru spiritul lui descătușat de angajamentele-i cotidiene. Școala din românescul Munte al cărturarului inspirat, *Nicolae Iorga*, e una de credințe străbune, peste care nu suflă eresurile altor ținuturi și, în cadrul ei pitoresc, mi-o închipui ca pe acea școală dela Neamț, de călugări, cari în singurătatea lor, îmbrăcau în argint icoanele Sfinților și ale Voevozilor . . .

Emil Giurgiucă

George Coșbuc s'a reîntors în dragul burg al învăpăiatei lui adolescențe. Pașii lăsați pe asfaltul și în colbul străzilor din Sibiu i-au fost evocați, printr'un chip dela brâu în sus al poetului, ieșit din dalta sculptorului C. Medrea. În scurtul popas din Sibiu, poetul își purta fragede încă în suflet icoanele coborâte din seninătatea Rodnei. Mireasma câmpului cu maci, cu cimbru și tandafiri sălbateci, răcoarea pădurilor în tremurări de feregi și cetină de brad, neastâmpărul fetelor și al flăcăilor, veșnic hăulitori și hârjonitori, cu care a holțeit, îi stăruiau vii, neadormiți, pe retina ochilor mari de visător . . . Aici,

în țara clasicelor Săliștence, în vecinătatea superbului Negoiu, și-a făurit, poate, cele mai scumpe poeme. Dragostea aprinsă de viața câmpenească, sănătatea robustă a satelor ardelenesti, ca aerul, ca cerul de munte, aici le-a instrinat, aici le-a eternizat în nemuritoarele lui *Fire de tort*, în grațioasele lui *Balade și Idile* . . . Un semn, strigând din materie pentru marele rapsod, se cuvenia, îl așteptam. Cum s'a putut face aceasta, tocmai într'o vreme de feroce materialism, de bestială barbarie spirituală, la tot cazul, e aproape un . . . miracol. Dar noi tresărim de bucurie. E o față a oamenilor și a vremurilor pe care ne place să o sărutăm. Pe care o așteptăm arătată tot mai luminoasă. I-am așterne la picioare, generos, toată tine-rețea noastră.

Teodor Murășanu

În inima Sibiului s'a dat întrupare de bronz genia-lului poet răsărit din huma Ardealului, Gh. Coșbuc. Bronz-ul de soare al visătorului s'a desvelit ochilor înlăcrimați de bucurie prin alunecarea zăpezii vălului de pe el în ameaza zilei de 16 Iulie. Bolta senină a cerului ca fruntea rapsodului idilic ale cărui versuri le cântă corurile de tineri în osanale, soarbe melodiile în văzduhurile de tămâie, iar sufletul poetului creștează, undeva, în grindă. Natura, pe care acest cântăreț al ei a iubit-o cu patimă, îi trimite din pieptu-i înflorit fum de miresme iar sufletul acestui neam din coroana Carpaților sărută propria-i expresie în figura de metal a poetului printr'un nimb de nestinsă admirație.

George Boldea

Helikon, asociația scriitorilor unguri consacrați din Ardeal, și-a ținut anuala convenire în castelul baronului Kemény din Brâncoveneștii de pe cursul de sus al Mureșului. A 8-a convenire tradițională de acest fel, în sălile vastului și bătrânului castel medieval. A participat garda de elită a scriitorilor, onorați cu asistență de conți și baroni. S'au schimbat idei, s'au revizuit credințe, s'au făcut planuri, timp de 3 zile.

Din comunicatele apărute cu ocazia întrunirii Helikonistilor se cunosc și câteva din noile lucrări în preparație ale scriitorilor maghiari ardeleni. Astfel Alexandru Makkai, episcopul reformat dela Cluj, autor al multor lucrări de valoare (*Ördögszekér*, *Carul Dracului*, roman, „Magyar fa sorsa”, — *Destinul Copacului Maghiar* — eseu, etc), anunță un roman din epoca Năvălirii Tătarilor. Carol Kós lucrează un roman având ca erou pe Sf. Ștefan al Ungariei. Conte Mih. Bánffy un roman din viața maghiară ardeleană antibelică. Aron Tamási, în curs de apariție, romanul „Abel în societate”. Iosif Nyirő, succulentul scriitor săcui, „Istoriile lui Uz Bence”, (Uz Bence esetei), cu subiect din viața țărănilor săcui. Gh. Szánto lucrează la romanul „Stradivari”, în 2 vol. Eugen Dsida a tradus „Faust” și „Cântarea Cântărilor”.

Asociația s'a constituit, anul trecut, în Pen-club. Susține revista „Erdélyi Helikon”.

Amintim că ungurii ardeleni mai dispun de o asociație literară similară: „Erdélyi Irodalmi Társaság” (Societatea Literară Ardeleană), având președinte pe Andreiu Dózsa, iar secretar pe Iosif Nyirő.

Scriitorii grupați în jurul acestei asociații lucrează mai mult la revista „Pásztortűz” (Foc ciobănesc).

Și pentru ca să ne complectăm informațiile, notăm că în Ardealul de vest a luat ființă o nouă asociație literară maghiară cu titlul „Ordinul scriitorilor maghiari ardeleni” (Erdélyi Magyar Írói Rend), iar în Cluj numai acum câteva zile, un grup de 50 tineri scriitori maghiari ardeleni, s'au constituit în asociația literară „Andrieu Ady”. Crezul literar al acestei generații apare destul de clar din numele patronului ales.

După cum se vede, camarazii unguri, mici și mari, desfășură o sgomotoasă activitate. Noi o privim cantitativ. Calitativ, rămâne să se aprecieze singuri. Cu vremea, poate, și noi . . .

Silviu Bardeș

Abonamente: 1 an 120 lei — Instituțiuni: 500 lei.

Redacția și Administrația: Teodor Murășanu, Turda, Piața Regina Maria, 23.

Tiparul Tipografiei „Arieșul” Turda

